

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 lipca 2012 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów XVII Wydział Ochrony Konkurencji i Konsumentów

w składzie:

Przewodniczący SSR (del.) Magdalena Kurc - Mazurkiewicz

Protokolant Edyta Borucińska

po rozpoznaniu w dniu 31 lipca 2012 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

przeciwko (...) spółce akcyjnej w K.

o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone

I. uznaje za niedozwolone i zakazuje (...) spółce akcyjnej w K. wykorzystywania:

1. w Umowie o świadczenie usług dystrybucji energii elektrycznej w § 8 ust. 4 pkt 4.3 postanowienia wzorca umowy o treści: „(...) jest zwolniony z odpowiedzialności za skutki przerw i ograniczeń spowodowanych: (...) 4.3 prawomocnym orzeczeniem sądu albo decyzją organu władzy lub administracji rządowej (samorządowej)”,

2. w Umowie o świadczenie usług dystrybucji energii elektrycznej w § 11 ust. 2 postanowienia wzorca umowy o treści: „umowa może być rozwiązana przez (...) z zachowaniem 1-miesięcznego terminu wypowiedzenia w przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania umowy przez odbiorcę (...)”,

3. w Umowie o przyłączenie do sieci Przedsiębiorstwa Energetycznego w § 3 ust. 4 postanowienia wzorca umowy o treści: „Strony zastrzegają sobie prawo renegocjowania terminu realizacji przedmiotu Umowy w przypadku, gdy warunki atmosferyczne lub inne wymienione w § 9 ust. 6 przyczyny uniemożliwiają prowadzenie robót”,

II. w pozostałym zakresie wniosek powoda oddala;

III. zasądza od (...) spółki akcyjnej w K. na rzecz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kwotę 360 (trzysta sześćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu,

IV. nakazuje pobrać od (...) spółki akcyjnej w K. na rzecz Skarbu Państwa- Sądu Okręgowego w Warszawie kwoty 600 (sześćset) złotych tytułem opłaty stałej od pozwu, od której uiszczenia powód był zwolniony z mocy prawa,

V. zarządza publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt (...) spółki akcyjnej w K..

SSR (del.) Magdalena Kurc – Mazurkiewicz

UZASADNIENIE

Powód – Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w dniu 28 lipca 2011 r. (k. 22) złożył pozew o uznanie za niedozwolone postanowienia wzorca umowy stosowanego w obrocie z konsumentami przez pozwanego – (...) spółkę akcyjną w K..

Pozwany otrzymał odpis pozwu w dniu 25 sierpnia 2011 r. (k. 24), a dniu 6 września 2011 r. złożył odpowiedź na pozew wnosząc o oddalenie powództwa w całości (k. 26 - 35).

Na rozprawie w dniu 15 czerwca 2012 r. strony podtrzymały swoje dotychczasowe stanowiska procesowe (k. 41 - 42). Na kolejny termin rozprawy, w dniu 31 lipca 2012 r. w imieniu prawidłowo zawiadomionych stron stawili się pełnomocnicy stron (k. 83).

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwany – (...) spółka akcyjna w K. (następca prawny (...) spółki akcyjnej w K.) prowadzi działalność gospodarczą w ramach której, między innymi zajmuje się wytwarzaniem i dystrybucją energii elektrycznej. Bezsprzeczne jest, że w ramach prowadzonej działalności pozwany posługiwał się wzorcami „Umowy o świadczenie usług dystrybucji energii elektrycznej” oraz „Umowy o przyłączenie do sieci Przedsiębiorstwa Energetycznego”, które zawierały zakwestionowane postanowienia o następującej treści:

w „Umowie o świadczenie usług dystrybucji energii elektrycznej”:

§ 8 ust. 4.3 „(...) jest zwolniony z odpowiedzialności za skutki przerw i ograniczeń w dostarczaniu energii elektrycznej, spowodowanych prawomocnym orzeczeniem sądu albo decyzją organu władzy lub administracji rządowej (samorządowej)”;

§ 11 ust. 2 „Umowa może być rozwiązana przez (...) z zachowaniem jednomiesięcznego okresu wypowiedzenia w przypadkach niewykonania lub nienależytego wykonania Umowy przez Odbiorcę lub zająca przyczyn przewidzianych przepisami prawa z zastrzeżeniem ust. 3”;

w „Umowie o przyłączenie do sieci Przedsiębiorstwa Energetycznego”:

§ 3 ust. 4 „Strony zastrzegają sobie prawo negocjowania terminu realizacji przedmiotu Umowy w przypadku, gdy warunki atmosferyczne lub inne wymienione w § 9 ust.6 przyczyny uniemożliwiają prowadzenie robót”

Pozwany nie zakwestionował wiarygodności dołączonego do pozwu wzorca umownego, ani też nie zarzucił niezgodności kwestionowanego postanowienia z jego treścią.

Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje:

Podstawową zasadę ochrony konsumentów wyraża art. 76 Konstytucji RP, zgodnie z którym „władze publiczne chronią konsumentów, użytkowników i najemców przed działaniami zagrażającymi ich zdrowiu, prywatności i bezpieczeństwu oraz przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi. Zakres tej ochrony określa ustawa” (Dz. U. z 1997, Nr 78, poz. 483 ze zmianami).

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie w całości.

W ocenie Sądu pozwany prowadząc działalność gospodarczą, polegającą na świadczeniu usług dystrybucji energii elektrycznej oraz usługi przyłączenia do sieci Przedsiębiorstwa Energetycznego wykorzystywał w obrocie z konsumentami postanowienia wzorca, które należało uznać za niedozwolone. Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c. „postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego

prawa lub obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy”. Natomiast art. 385¹ § 3 k.c. stanowi, że „nie uzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przyjętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta”. Pozwany nie powoływał się na indywidualne uzgodnienie postanowień wzorca.

Biorąc pod uwagę powyższe należało uznać, że postanowienie zawarte w § 8 ust. 4.3 wzorca Umowy o świadczenie usług dystrybucji energii elektrycznej nr ..., stosowanego przez (...) S.A. w K. (obecnie (...) S. A. w K.) w brzmieniu: „(...) jest zwolniony z odpowiedzialności za skutki przerw i ograniczeń w dostarczaniu energii elektrycznej, spowodowanych prawomocnym orzeczeniem sądu albo decyzją organu władzy lub administracji rządowej (samorządowej)” jest postanowieniem niedozwolonym. A to z uwagi na niesprecyzowanie zakresu przyczyn uzasadniających wyłączenie odpowiedzialności dostawcy, przez co wyłącza lub istotnie ogranicza odpowiedzialność względem konsumenta za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania. Dostawca energii elektrycznej ponosi odpowiedzialność kontraktową wyrażoną w ustawie z 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93 ze zmianami). Podstawową zasadę odpowiedzialności dostawcy wyraża art. 471 k.c., zgodnie z którym „dłużnik jest obowiązany do naprawienia szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, chyba że niewykonanie lub nienależyte wykonanie jest następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi”. Dłużnik może się uwolnić od odpowiedzialności, jeśli wykaze, że wykonał zobowiązanie, albo że niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania nastąpiło nie z jego winy. Pozwany posługując się powyższym postanowieniem umownym nie precyzuje o jakie orzeczenia sądu lub decyzje organu władzy lub administracji rządowej czy samorządowej chodzi. Jeżeli są one następstwem okoliczności, za które odpowiedzialność pozwany ponosi, przedmiotowe postanowienie umowne należy uznać za rażąco naruszające interes konsumenta. Pozwany stosując postanowienie zawierające tak ogólnie sformułowaną klauzulę wyłączenia odpowiedzialności, stawia konsumenta w niekorzystnej dla niego sytuacji, powodując tym samym, że konsument nie tylko nie otrzyma określonego w umowie świadczenia, ale będzie także zobowiązany do zapłaty wynagrodzenia, gdyż jest to umowa wzajemna. Ponadto zauważyć należy, że pozwany - (...) posługujący się powyższym wzorcem narusza zasadę odpowiedzialności dostawy energii elektrycznej wyrażoną w § 41 i § 42 Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 18 sierpnia 2011 r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz rozliczeń w obrocie energią elektryczną (Dz. U. Nr 189, poz. 1126 ze zmianami). Przywołane rozporządzenie przewiduje wysokość odszkodowania przysługującego konsumentowi za każdą niedostarczoną jednostkę energii oraz za niedotrzymanie standardów jakościowych obsługi odbiorców, zwane bonifikatą. W pierwszym przypadku konsument nie musi wykazywać szkody, a jedynie udowodnić fakt przerwania dostaw energii elektrycznej. Natomiast odpowiedzialność przewidziana w drugim przypadku przysługuje w wysokości określonej w rozporządzeniu, jeżeli umowa łącząca strony nie stanowi inaczej. Jeżeli bonifikata nie odpowiada rozmiarom szkody wyrządzonej konsumentowi, może on domagać się odszkodowania na podstawie art. 471 k.c. W przedmiotowym przypadku postanowienie wzorca należy uznać za niedozwolone z uwagi na to, iż zgodnie z art. 385³ pkt. 2 k.c. „wyłącza lub istotnie ogranicza odpowiedzialność względem konsumenta za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania”.

Drugie kwestionowane postanowienie - zawarte w § 11 ust. 2 wzorca Umowy o świadczenie usług dystrybucji energii elektrycznej nr ..., stosowanego przez pozwanego w brzmieniu: „Umowa może być rozwiązana przez (...) z zachowaniem jednomiesięcznego okresu wypowiedzenia w przypadkach niewykonania lub nienależytego wykonania Umowy przez Odbiorcę lub zajścia przyczyn przewidzianych przepisami prawa z zastrzeżeniem ust. 3”, jest postanowieniem niedozwolonym, z uwagi na to, że przyznaje kontrahentowi konsumenta uprawnienia do dokonywania wiążącej interpretacji umowy zgodnie z art. 385³ pkt 9 k.c. Postanowienie to pozwala pozwanemu na rozwiązanie umowy za wypowiedzeniem także wówczas, gdy niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy przez odbiorcę nastąpiło z przyczyn od niego niezależnych. Jest to więc postanowienie niedozwolone. Jako, że umowa o świadczenie usług dystrybucji energii elektrycznej jest umową wzajemną zastosowanie znajdzie tu także art. 491 § 1 k.c. zgodnie z którym „jeżeli jedna ze stron dopuszcza się zwłoki w wykonaniu zobowiązania z umowy wzajemnej, druga

strona może wyznaczyć jej odpowiedni dodatkowy termin do wykonania z zagrożeniem, iż w razie bezskutecznego upływu wyznaczonego terminu będzie uprawniona do odstąpienia do umowy”.

Po trzecie, postanowienie zawarte w § 3 ust. 4 wzorca Umowy o przyłączenie do sieci Przedsiębiorstwa Energetycznego stosowanego przez (...) S.A. w K. w brzmieniu: „Strony zastrzegają sobie prawo negocjowania terminu realizacji przedmiotu Umowy w przypadku, gdy warunki atmosferyczne lub inne wymienione w § 9 ust.6 przyczyny uniemożliwiają prowadzenie robót” należało uznać za niedozwolone z uwagi na niesprecyzowanie zakresu pojęcia warunków atmosferycznych oraz użytego w § 9 ust. 6 pojęcia siły wyższej przez co narusza się dobre obyczaje oraz rażąco narusza interes konsumenta zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c. jak również z uwagi na to, że przyznaje kontrahentowi konsumenta uprawnienia do dokonywania wiążącej interpretacji umowy zgodnie z art. 385³ pkt 9 k.c., a także wyłącza lub istotnie ogranicza odpowiedzialność względem konsumenta za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania zgodnie z art. 385³ pkt 2. Powyższe postanowienie pomimo, iż zawiera sformułowanie „strony zastrzegają sobie...” nie jest postanowieniem umowy uzgodnionym indywidualnie z konsumentem. Nie wskazuje bowiem zakresu zdarzeń uzasadniających prawo do negocjowania terminu realizacji przedmiotu umowy. W takim przypadku, konsument nie jest świadomy tego, czy w danej sytuacji przedsiębiorca może wstrzymać się z realizacją usługi i negocjować inny termin realizacji umowy, czy też zaistniałe zdarzenie nie uzasadnia powstania po stronie przedsiębiorcy tego prawa. Powstaje wówczas problem związany z odpowiedzialnością przedsiębiorcy określoną przepisami Kodeksu cywilnego. Mimo, iż Kodeks cywilny nie posługuje się pojęciem siły wyższej, to przez pojęcie to należy rozumieć zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 9 kwietnia 1952 r., CR 962/51, OSN 1954, poz. 2; wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 7 lutego 1953 r. I C 60/53, OSN 1954, poz. 35 i wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 9 lipca 1962 r., I CR 34/62, OSNCP 1963, nr 11, poz. 262) zdarzenie zewnętrzne, niemożliwe do przewidzenia, a także niemożliwe do zapobieżenia tyle samemu zjawisku, ile szkodliwym jego następstwom przy zastosowaniu współczesnej techniki. Istotne jest, aby zdarzenie to spełniało łącznie wszystkie trzy przesłanki. W ocenie Sądu użyte przez pozwanego sformułowanie „uniemożliwiają prowadzenie robót” jest niejednoznaczne. Możliwość prowadzenia przez pozwanego robót uzależniona jest od czynników technicznych, jakimi pozwany dysponuje, m.in. rodzajem i parametrami sprzętu używanego do przyłączenia do sieci przedsiębiorstwa energetycznego, co uzasadnia konieczność stworzenia swego rodzaju katalogu zdarzeń uzasadniających powstanie prawa przysługującego stronom na mocy zakwestionowanego postanowienia umownego. Nie dla każdego bowiem przedsiębiorcy oferującego podobne usługi dane zdarzenie będzie uzasadnione siłą wyższą. W ocenie Sądu Okręgowego przedmiotowe postanowienie zobowiązuje konsumenta do negocjowania terminu realizacji umowy pozbawiając go w konsekwencji możliwości dochodzenia odszkodowania na podstawie art. 471 k.c. z uwagi na to, że zobowiązanie to nie zostało niewykonane, a zostało zawieszona w czasie. Ponadto pozwany nie precyzuje jak długo owo zawieszenie miałoby trwać. Postanowienie to wyłącza także możliwość rozwiązania umowy lub odstąpienia od niej bez uprzedniego negocjowania. Warto nadmienić, że przepis art. 471 k.c. chroni przedsiębiorcę, w razie zaistnienia wspomnianej już siły wyższej, poprzez uchylenie jego odpowiedzialności w sytuacji, gdy niewykonanie zobowiązania jest następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Ponadto, zgodnie z art. 475 § 1 k.c. „jeżeli świadczenie stało się niemożliwe skutkiem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi, zobowiązanie wygasa”.

O kosztach postępowania orzeczono w punkcie drugim i trzecim wyroku na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). Przedmiotowe powództwo zostało uwzględnione w całości, a zatem na pozwanym - (...) S.A. ciąży obowiązek zwrotu powodowi kosztów procesu, które poniósł w związku ze swym udziałem w sprawie. Dlatego Sąd zasądził od pozwanego kwotę 360 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu, a także opłatę stałą od pozwu w kwocie 600 złotych. Sąd obciążył pozwanego również kosztami publikacji prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym.

Mając powyższe na względzie, Sąd orzekł jak w sentencji.